

L I T E R K A

září 2013

Vážení přátelé knih a literatury,

po krátké letní pauze jsme pro Vás připravili další číslo Literky, které Vás provede všemi „nástrahami“ zářijového dění v Památníku písemnictví na Moravě. K osvědčeným akcím,

- » Editorial
- » Hledáme
- » Kdo byl Jiří Sumín?
- » Nejbližší akce a výstavy
- » Podzimní Literární kaleidoskop
- » Svatojakubský poutní pochod
- » Tři otázky pro Radka Malého
- » Zachrání nás tvořivost?
- » Zářijová výročí
- » Zatím bez zedníků

mezi něž patří například středeční besedy se zajímavými osobnostmi spjatými s literaturou, připojíme další, které na Vaše hodnocení teprve čekají. Nejnadějnějším aspirantem je jistě Literární kaleidoskop, zahájený letos na jaře svým prvním cyklem. Podzimní pokračování kurzů pro zájemce o literaturu, které připravujeme ve spolupráci s Knihovnou Jiřího Mahena, otevře třetí zářijové úterý. Úvod to bude jistě slavnostní, protože jej budou hostit

historické prostory rajhradské benediktinské knihovny. Další novinky připravujeme na měsíc říjen, ale to si již ponecháme jako překvapení do příštího čísla. Mohu snad jen prozradit, že další výstavní prostory právě ožily přípravou nových expozic. Již dnes se tak spolu s námi můžete těšit na nově zrestaurované sály s barokní výzdobou v jižním křídle prelatury a na vernisáže výstav věnovaných Vítězslavu Nezvalovi a Aloisi Mikulkovi.

*Za měsíc na shledanou na stránkách Literky
Vaše Martina Kloudová*

Verše měsíce

září

*Miroslav Kapinus
Velká Morava*

*Krajina plná pohody a vůně
Vážky se chvějí nad hřádkovou řek,
Tu někde stáli bratři ze Soluně
a nesli jen pár prostých tabulek,*

*vysoustružených z lípového dřeva
Vryli do nich první písmena
a nabídli pak mládencům a děvčátům
slova jež zdála se již ztracena*

1. září 1922

vznikl v Brně manifest avantgardní Literární skupiny s názvem *Naše naděje, víra a práce*, pod který se podepsali Lev Blatný, František Götze, Josef Chaloupka, Čestmír Jeřábek, Zdeněk Kalista a další. Již o rok dříve začala skupina vydávat časopis *Host*.

2. září 1919

na brněnské divadelní scéně poprvé vystoupil divadelní a filmový herec Oldřich Nový, pozdější svůdce žen Kristian ze stejnojmenného filmu Martina Friče. Zahrál si v Divadle na Veveří v operetě *Polská krev* Oskara Nedbala postavu hraběte Boleslawa (Bola) Baranského.

7. září 1938

se v Prostějově narodila česká herečka Milena Dvorská, známá mimo jiné jako Maruška z pohádky *Byl jednou jeden král* nebo jako královna Eliška z pohádky *Jak se budí princezny*. Letos v prosinci uběhnou čtyři roky od její smrti.

16. září 1817

byl údajně objeven *Rukopis královédvorský*, který obsahoval 14 písní a měl pocházet ze 16. století. Václav Hanka, český jazykovědec, spisovatel a knihovník, jej podle svých slov našel ve věži děkanského kostela sv. Jana Křtitele ve Dvoře Králové. O pravost rukopisu se dlouhodobě vedly vášnivé spory, v současnosti jej odborníci považují spíše za falzum a Václava Hanka za jednoho z jeho tvůrců.

25. září 1899

se v Králově Poli narodil Ondřej Sekora, český ilustrátor a žurnalista, autor *Ferdy Mravence* a brouka *Pytlíka*. Právě tyto jeho nejznámější literární postavy budou v Památníku připomenuty výstavou *Od Ferdy po Jonatana*, připravovanou na duben příštího roku.

Nejbližší akce Památníku písemnictví na Moravě

11. září 2013, 17 hod., StřeDění: Radek Malý

Beseda s básníkem, spisovatelem a překladatelem o expresionistech, dětské literatuře a tvůrčím psaní v Česku.

Literární kaleidoskop: Literární škamna

Památník písemnictví na Moravě ve spolupráci s Knihovnou Jiřího Mahena v Brně

17. září 2013, 17 hod., Historické knižní vazby

Místo konání: Památník písemnictví na Moravě, Klášter 1, Rajhrad

Setkání věnované knize – fyzickému artefaktu, umění knižních vazeb v proměnách věků a vkusu. „Živým“ materiálem ke zkoumání budou poklady z historické knihovny benediktinského kláštera. Kromě zdejších skvostů se podíváme také na poškozené vazby, které umožní nahlédnout knihám do útrob a přiblížit technickou podstatu věci.

24. září 2013, 24. září, 17 hod., Hledání minulého

Místo konání: Knihovna Jiřího Mahena v Brně, Kobližná 4, Brno

Přednáška zaměřená na starší českou literaturu se bude zabývat barokními literárními aktivitami spjatými s poutním kostelem sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře ve Žďáru nad Sázavou.

Trvají výstavy:

3. července – 29. září 2013, Baťa – od projevů k próze a poezii

Písemné projevy zakladatelů baťovského impéria mají svéráznou dikci, vlastní slovník a v neposlední řadě i literární ambice. Výstava je dalším příspěvkem ke stále živému fenoménu Baťa.

24. dubna – 31. října 2013, In omnibus glorificetur Deus (hostující výstava)

Moravská zemská knihovna v Brně ve spolupráci s Masarykovou univerzitou a Univerzitou Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem připravily výstavu k 200. výročí povýšení rajhradského kláštera na opatství.

Podzimní Literární kaleidoskop

S nadcházejícím podzimem zahajuje Památník písemnictví ve spolupráci s Knihovnou Jiřího Mahena v Brně druhý cyklus Literárního kaleidoskopu. V mnohém navazuje na první jarní „běh“, ovšem témata jednotlivých podvečerů jsou zcela nová, vybíraná s největší pečlivostí, aby dokázala zaujmout poučené i nepoučené laiky a obohatit je o nové informace. Začínáme, dalo by se říci, od píky, tedy od historických témat, od nichž se přesuneme k ryze aktuálním, spojeným i s mediální sférou. Opomenuta nebude ani krásná literatura, opět dostane prostor poezie, a to jak v rámci přednášky, tak kurzu tvůrčího psaní. Úvodní setkání je spojeno s návštěvou Památníku písemnictví na Moravě, protože kde jinde se lze důvěrně seznámit s knihou jako fyzickým artefaktem než právě v historické benediktinské knihovně. Následovat bude již v brněnské knihovně Jiřího Mahena přednáška o barokním kazatelství, spjatém se Zelenou horou ve Žďáru nad Sázavou.

(mk)

Kdo byl Jiří Sumín?

Málokdo (pokud se nejedná o odborníka v oblasti literární) si dokáže pod jménem Jiří Sumín představit moravskou spisovatelku přelomu 19. a 20. století. Právě tehdy začaly být ženy vnímány jako aktivní součást literatury, nejen jako módní výstřelek. Mezi dobové autorky patří Teréza Nováková, Růžena Svobodová, Gabriela Preissová nebo Božena Benešová. Jimi ovšem výčet zdaleka nekončí. Mnohé ženy se tehdy aktivně zapojovaly do společenského dění a počínajícího ženského hnutí, byly činné v různých spolcích a sdruženích. Přestože se snažily udržet krok s muži a v literárním světě začaly být postupně chápány jako rovnocenné, zvolila si Amálie Vrbová mužský pseudonym. Co ji k tomu vedlo, poodhalí připravovaná expozice o autorce, kterou nejvíce ovlivnil francouzský naturalismus a ruský a polský realismus.

Amálie Vrbová se narodila v roce 1863 v Uhřetěticích u Kojetína. Část dětství prožila ve mlýně ve Cvrčově u Tovačova, po rozvodu rodičů se s matkou a sourozenci přestěhovala do Přerova, kde tvořila a kde také v roce 1936 zemřela na mozkovou mrtvici. Žila spíše

osamělým životem, nikdy se neprovdala. Ráda cestovala, usilovně studovala němčinu a francouzštinu.

Památník písemnictví na Moravě připravil na počátek října výstavu věnovanou nejen Jiřímu Sumínovi, ale vůbec všem ženám žijícím na přelomu 19. a 20. století. Vernisáž se uskuteční ve středu 2. října od 17 hodin.

(mk)

3 OTÁZKY pro

Radka Malého

Překládáte poezii německých básníků, zejména expresionistů. Kdybyste měl navštívit v Památníku výstavu věnovanou některému německy píšícímu autorovi původem z Moravy, který by to měl být a proč?

Určitě by si zasloužil do obecného povědomí vstoupit kyjovský rodák Hugo Sonnenschein, který sice v tzv. expresionistickém desetiletí komunikoval s evropským expresionismem, ale jehož poezie má svým zaměřením i duchem ryze moravské, resp. slovácké kořeny. Ve své době to byl velmi vlivný muž, anarchista a provokatér, který má z dnešního pohledu hlavně tu smůlu, že jeho poezie je psaná v němčině, a tudíž ji soudobý český čtenář většinou odloží stranou. Na výstavu o Sonkovi, jak si Sonnenschein říkal, bych se vypravil vsutku rád. Ovšem je třeba zmínit, že jsem k němu přilnul také proto, že jsem jeho poezii překládal.

Na Literární akademii Josefa Škvoreckého vyučujete mimo jiné i předmět *Tvořící psaní – literatura pro děti a mládež*. Co je na literatuře pro děti výjimečného?

Literatura pro děti je specifická svým publikem, které „nic neodpouští“. A také žánrovou rozmanitostí, protože zatímco autoři se většinou specializují na prózu, drama nebo poezii, v literatuře pro děti se tato kritéria tolik neřeší. Je potřeba děti zaujmout, ale zároveň se jim nepodbízet.

Jak se Vám daří skloubit život akademika a básníka?

K těm dvěma „profesím“ by bylo třeba zmínit ještě třetí: otce dvou předškolních dětí. Skloubit se to moc nedaří, alespoň ne ve všedním dni. Ovšem třeba právě teď píšu z dovolené v jižním Švédsku, kraje Astrid Lindgrenové – dá se říct, že poměr všech tří činností je ideální. Můžu se věnovat rodině, tu a tam i něco napsat a poznávat kraj, kde vznikly Děti z Bullerbynu – vždyť to můžu skoro považovat za služební cestu.

Radek Malý (1977) je český básník, překladatel a autor knih pro děti. Narodil se v Olomouci a zde také vystudoval Univerzitu Palackého, obory bohemistiku a germanistiku. Za sbírku Vraní zpěvy obdržel Cenou Jiřího Ortena, dvakrát byl kritiky a čtenáři oceněn Magnesií Literou, a to za sbírku Větrní a knihu pro děti Listonoš vítr. V současnosti působí na Literární akademii a na Univerzitě Palackého v Olomouci.*

Zachrání nás tvořivost?

Do sporu, zda zrychlující se cykly inovací jsou více poháněny volným kapitálem nebo vědeckým poznáním, vstoupil také vysokoškolský pedagog Miroslav Strítěský (1925

Ostrava – 2009 Brno). Ovšem jaksi z druhého břehu, tedy soustředným zájmem o problematiku tvůrčího procesu. Jak učit tvořivosti? Jak tvořivě řídit firmu? Lze tvořivě spravovat společnost? – ptá se Stříteský. Titul *Tvůrčí odkaz Tomáše Bati současným podnikatelům* (naposledy Zlín: Univerzita Tomáše Bati, 2003. 231 s. ISBN 80-7318-152-5) odkazuje k jeho aktivní roli popularizátora pokrokových baťovských principů řízení (GITY Brno, INOS Svárov). Podstatnou část Stříteského díla včetně korespondence ve formě pozůstalosti dostal v minulých dnech do péče Památník písemnictví na Moravě. Přijal tak úkol zprostředkovat encyklopedicky zpracované (zatím) rukopisné práce ke studiu, dalšímu odbornému zpracování a k případnému publikování. Kde bychom byli bez tvořivosti?

(drk)

Svatojakubský poutní pochod

Od čtvrtka 19. do neděle 22. září se uskuteční první organizovaný pochod poutníků po jihomoravském úseku Svatojakubské cesty, který byl vytyčen příslušným turistickým značením, tedy stylizovanou žlutou mušlí na modrém pozadí. Akce bude zahájena v brněnském kostele svatého Jakuba, odkud se poutníci vydají směrem na Drasenhofen v Dolním Rakousku. Pro poutníky jsou nachystána mnohá zajímavá zastavení, nevyjímaje návštěvu Památníku písemnictví na Moravě v prostorách rajhradského benediktinského kláštera. Právě Památník se do projektu Svatojakubských cest zapojil letos na jaře a do budoucna chystá zvláštní nabídku pro poutníky směřující až do Santiaga de Compostela, nebo i pro ty, kteří se rozhodnou absolvovat pouze část této tradiční poutní cesty.

(mk)

Zatím bez zedníků

Doprovodný program k výstavě *In omnibus glorificetur deus*, věnované dvěma posledním stoletím rajhradského kláštera, otevřel výjimečně v minulých dnech návštěvníkům také dosud nezrekonstruované prostory. Zhruba jedna třetina rozsáhlého areálu, jemuž vtisknul jeho vnější podobu návrh Jana Blažeje Santiniho-Eichela z počátku 20. let 18. století, se již dočkala památkové obnovy. Zbývající prostory zatím ještě čekají na zedníky a řemeslníky, tedy na své nákladné znovuzrození. To ovšem neznamená, že nemají co nabídnout. Vedle svědectví o nešetřné péči vojenských nájemníků a zastaveném čase dokumentují ve svém kontrastu odbornou práci všech, kteří se podílejí na postupné obnově. Právě z tohoto pohledu vycházejí současné úvahy Muzea Brněnska zařadit do některé z nově připravovaných stálých prohlídkových tras také část dosud neobnovených prostor. I z Fénixe totiž dělá výjimečného tvora především fakt, že povstal z popela...

(drk)

Hledáme

Kulturně politický měsíčník **Červený květ**: ročník 1956 a ročníky 1963–1969.

List pro literární politiku **Index**: roč. 1933–9,10; roč. 1934–12; roč. 1935–1939 – všechna; roč. 1968–7; roč. 1969–7,10.

Společenská revue **Salon**: roč. 1–5; roč. 6 – č. 1–11; roč. 7 – č. 1, 2, 4–10; roč. 8 – č. 5–6, 11; roč. 9 – č. 5, 6, 10–12; roč. 10 – č. 2, 3, 7, 11, 12; roč. 11–22.

Kundera, Ludvík: Bez názvu – poezie z let 1939–1945. Spisy L. K. – svazek I. Prostor–multimédia, Prachatice, 1994.

Kundera, Ludvík: Úhledná džungle. Spisy L. K. svazek IV. Prostor–multimédia, Prachatice, 1995.

Prostory benediktinského kláštera jsou pro potřeby Muzea Brněnska (Památníku písemnictví na Moravě) rekonstruovány s pomocí finančních prostředků Jihomoravského kraje, Norských fondů a Regionálního operačního programu Jihovýchod.

Evropská unie
Evropský fond pro regionální rozvoj
Investice do vaší budoucnosti

Literka, informační zpravodaj Památníku písemnictví na Moravě
Klášter 1, 664 61 Rajhrad, tel. 547 229 136
e-mail: rajhrad@muzeumbrnenska.cz
www.muzeumbrnenska.cz/rajhrad.htm
Odpovědný redaktor: Vojen Drlík, redaktor: Martina Kloudová
Vychází desetkrát ročně, číslo 7, ročník 7, 30. 8. 2013
MK ČR E 21218
Muzeum Brněnska, příspěvková organizace, IČ: 00089257